

Mgr inż. Paweł Chojnacki
Wydział Prób i Badań
PZL-Świdnik S.A.

stud. V roku Stawomir Głaz
Koło Naukowe „Napędu i Automatyki”
Wydział Elektryczny, Politechnika Lubelska

System automatycznej kontroli pracy stoisk badawczych oparty na rejestratorach TA11 firmy Gould.

Omówiono sposób wykorzystania rejestratorów TA11 firmy Gould w PZL-Świdnik S.A. do monitorowania pracy stoisk badawczych przy użyciu komputera klasy IBM PC oraz interfejsów GPIB.

The automatic monitoring system for testing stations maintained of TA11 Recorders (Gould Instrument Systems, Inc.)

Authors describes the way of using TA11 Recorders at PZL-Świdnik S.A. for monitoring test station works. In this method IBM PC computers and GPIB interface are applied.

1. CHARAKTER PRÓB I POMIARÓW PROWADZONYCH NA WYDZIALE PRÓB I BADAŃ STOISKOWYCH PZL-ŚWIDNIK S.A.

Wydział Prób i Badań będący integralną częścią Zakładu Badawczo-Rozwojowego PZL-Świdnik S.A. zajmuje się prowadzeniem prób i badań podzespołów śmigłowców. Są to zarówno próby statyczne (obciążenia stałe) jak i dynamiczne (obciążenia zmienne). Próby dynamiczne mają charakter zarówno zużyciowy (badanie stopnia zużycia podzespołów) jak i zmęczeniowy (badanie wytrzymałości zmęczeniowej podzespołów). Odrębną grupę stanowią próby funkcjonalne (badanie skuteczności działania urządzeń, np. pyłofiltrów).

Sposób prowadzenia prób oraz wartości zadawanych obciążeń są ściśle określone. Wynika z tego konieczność stosowania odpowiedniej aparatury pomiarowej oraz układów sterowników mikroprocesorowych i przemysłowych układów PC. Umożliwia to dokładne zadawanie obciążeń oraz współpracę z układami monitorowania i komunikacji z otoczeniem.

Kontrola zadawanych obciążeń w większości polega na pomiarze odkształceń w określonych miejscach badanego detalu, poprzez rejestrację sygnałów napięciowych pochodzących z mostków tensometrycznych. Uzyskane wyniki poddawane są analizie numerycznej i ocenie specjalisty prowadzącego próbę. Analiza ta dotyczy zarówno zmian w czasie makro i mikro.

Do rejestracji i analizy sygnałów wykorzystuje się aparaturę pomiarową i oprogramowanie znanych firm. Aparatura ta charakteryzuje się wymaganymi dla zastosowań przemysłowo-laboratoryjnych wysokimi parametrami takimi jak: dokładność pomiarów, odporność na zakłócenia przemysłowe (zanieczyszczenia, drgania, pola elektromagnetyczne).

2. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA REJESTRATORA TA11.

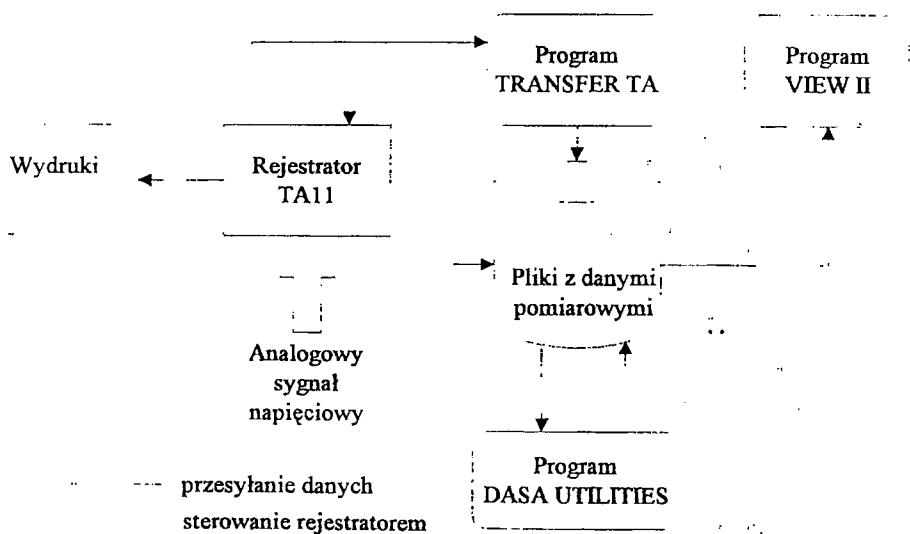
Podstawową cechą funkcjonalną rejestratorów jest zapis zmian wartości wielkości mierzonej w funkcji innej wielkości. Rejestratory TA11 firmy GOULD należą do grupy cyfrowych przyrządów rejestrujących. Umożliwiają zapis przebiegów napięciowych w funkcji czasu, jak też wykreślenie zależności funkcjonalnych pomiędzy napięciami w dwóch kanałach pomiarowych. Charakteryzują się bardzo dużą częstością próbkowania i wysoką dokładnością pomiarów. Są wyposażone w specjalistyczne oprogramowanie firmowe:

TRANSFER TA - program do transferu danych z rejestratora do komputera;

DASA UTILITIES - program do zarządzania plikami z danymi pomiarowymi;

VIEW II - program do obróbki matematyczno-statystycznej danych pomiarowych.

Rejestratory wraz z oprogramowaniem mogą zatem pracować jako autonomiczne systemy pomiarowe. Rysunek 1 przedstawia za pomocą schematu blokowego wzajemne relacje między elementami systemu .

Rys. 1 Schemat blokowy systemu pomiarowego GOULD

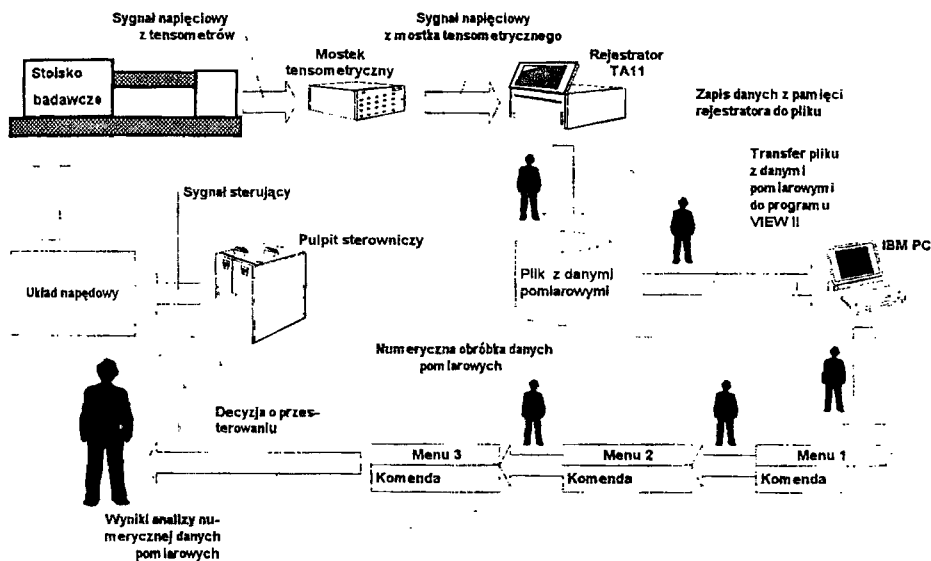
Mimo swoich bardzo wielu zalet oraz spełniania wysokich parametrów technicznych wyżej przedstawiony system nie spotkał się z entuzjastycznym przyjęciem wśród użytkowników na Wydziale Prób i Badań PZL-Świdnik S.A. Wynikało to ze specyfiki prowadzonych pomiarów oraz z pewnych „nieprzyjaznych” użytkownikowi cech rejestratora i oprogramowania.

Specyfiką kontroli poprawności pracy stoisk badawczych jest opieranie się na wartościach średnich i amplitudzie obciążeń działających na badany element, generowanych przez mechanizmy stoiska. System bazujący tylko na rejestratorze TA11 z dostarczonym wraz z nim oprogramowaniem nie pozwala na szybkie określenie tych dwóch parametrów nie mówiąc już o monitoringu tych wartości w trybie on-line. Otrzymanie konkretnych wartości dla interesujących użytkownika parametrów wiąże się z wieloma koniecznymi do wykonania operacjami:

- skonfigurowanie poszczególnych kanałów rejestratora;

- ręczne „uzbrojenie” rejestratora (proces uzyskania stanu ustalonego w obwodach wejściowych rejestratora);
- zapisanie zarejestrowanych w pamięci rejestratora danych pomiarowych na dyskietkę typu PCMCIA do odpowiedniego pliku lub przy pomocy programu Transfer TA do odpowiedniego pliku w pamięci masowej współpracującego komputera;
- obróbka matematyczno-statystyczna danych z odpowiedniego pliku, wiążąca się z koniecznością wywołania wielu komend w programie VIEW II.

Rysunek 2 ilustruje proces pomiaru, obróbki danych pomiarowych i sterowania przy użyciu istniejącego oprogramowania firmy Gould.

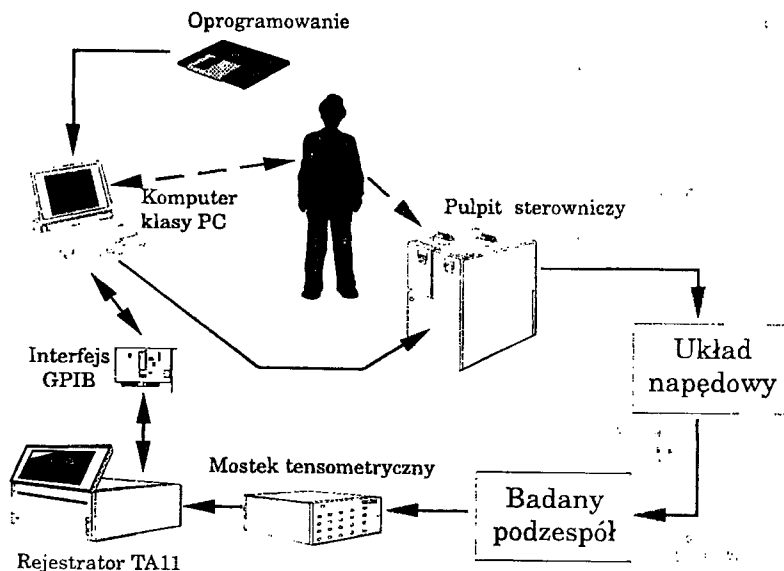

Rys. 2 Schemat procesu rejestracji, obróbki danych pomiarowych i sterowania przy użyciu standardowego oprogramowania firmy GOULD

Przedstawiony na powyższym rysunku proces wymaga stałego udziału człowieka i jest czynnością długotrwałą. Wykonywanie tylu operacji w warunkach warsztatowych przy stoisku badawczym uniemożliwia ciągłą kontrolę jego pracy a zwłaszcza płynnej jego regulacji. Wprawdzie rejestrator TA11 wyposażony jest w wyświetlacz ciekłokrystaliczny, na którym wizualizowany jest przebieg rejestrowanego sygnału, jak również w drukarkę umożliwiającą jego wydruk, to nie pozwala on bez odpowiednich przeliczeń uzyskać nawet tak podstawowych parametrów jak średnia wartość sygnału i jego amplituda. Również obsługa interfejsu użytkownika oparta na aktywnym menu (touch screen) jest dość uciążliwa i żmudna. Z tego powodu koniecznym stało się przystosowanie obsługi i oprogramowania rejestratorów TA11 do potrzeb użytkowników Wydziału Prób i Badań Stoiskowych PZL-Świdnik S.A.

3. KONCEPCJA WYKORZYSTANIA REJESTRATORÓW TA11 DO MONITOROWANIA PRACY STOISK BADAWCZYCH

Aby podnieść atrakcyjność rejestratora TA11 i przystosować go do monitorowania pracy stoisk, wykorzystano interfejs GPIB (IEEE-488) do komunikacji rejestratora z komputerem klasy IBM-PC (rys. 3). Interfejs ten jest powszechnie stosowany w systemach pomiarowych gwarantując bardzo szybką i pewną komunikację pomiędzy urządzeniami. Ograniczenia w szybkości realizacji zadań w systemach GPIB wynikają głównie z szybkości interpretacji i wykonania poleceń przez urządzenia pracujące na magistrali. W przypadku rejestratora TA11, np. na uzbrojenie do wykonania pomiaru oczekuje się ok. 3 sekundy.

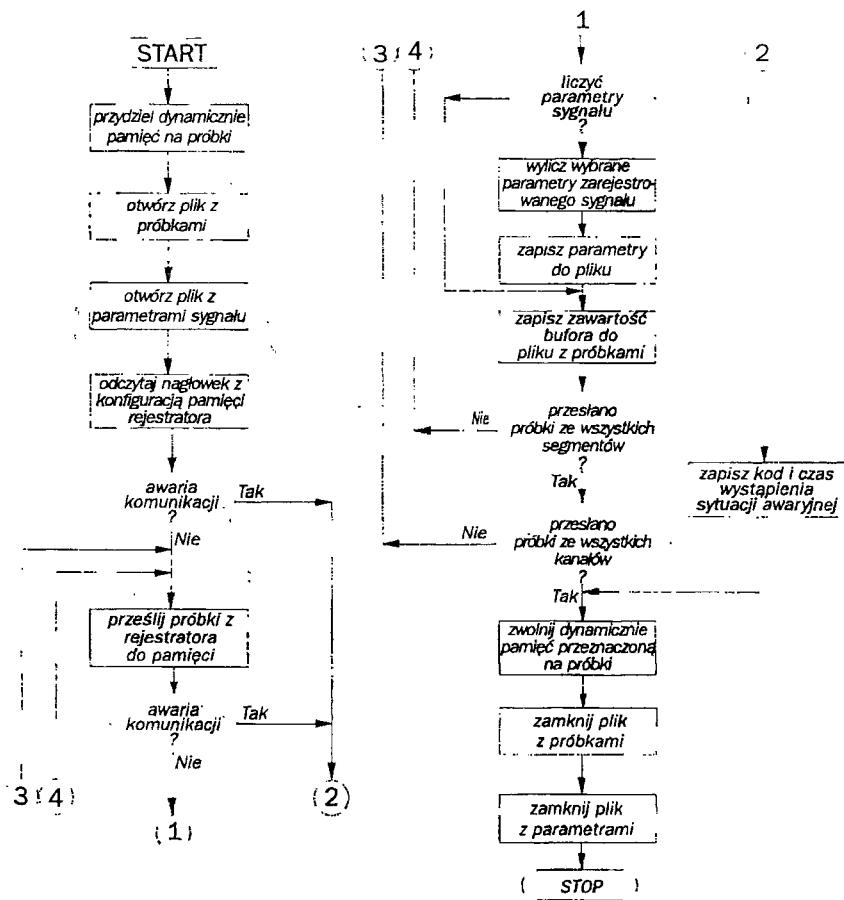
Rys. 3 Przebieg procesu pomiarowego w projektowanym systemie

3.1 Opis procesu zbierania danych

TA11 jest w pełni samodzielnym urządzeniem pomiarowym. Wyposażony jest we własną pamięć o pojemności max. 8 MS, do której gromadzone są dane pomiarowe. Pamięć jest logicznie podzielona na kanały, a te z kolei na segmenty. Po wyzwoleniu pomiaru rejestrator nie wystawia na magistralę GPIB kolejnych wartości napięcia, lecz zapęnia pamięć próbkami. Dane nie są więc dostępne on-line, tylko dopiero po zapęnieniu całej pamięci próbkami. Stanowi to ograniczenie w wykorzystaniu tego rejestratora do monitorowania. Dlatego też projektowany system pomiarowy zbiera dane cyklicznie. W jednym cyklu zawierają się: uzbrojenie rejestratora, wyzwolenie, zbieranie próbek do pamięci rejestratora, przesłanie danych z pamięci rejestratora do pamięci komputera za pośrednictwem interfejsu GPIB, obróbka danych (wyliczenie kluczowych parametrów sygnału), odpowiednia decyzja systemu. Nie jest to zatem system monitorowania w czasie rzeczywistym. Jednak ze względu na naturę badań przeprowadzanych w Zakładzie Badawczo Rozwojowym PZL-Świdnik S.A. - całkowicie wystarczający.

Wartości napięcia są zapisywane w postaci liczb w wewnętrznej pamięci rejestratora. Przesyłanie danych odbywa się w trybie binarnym. Zapisywane wartości próbek są rezultatem próbkowania rejestrowanych przebiegów napięciowych. Rozdzielczość przetwornika A/C wynosi 12 bitów, co oznacza że każda próbka potrzebuje 2B i reprezentuje liczbę z zakresu od 0 do 4096. Wielkość bufora GPIB rejestratora TA11 wynosi 8KB, dlatego też jednorazowo można przesłać do 4000 próbek. Do wyliczenia wartości napięcia jest potrzebnych kilka parametrów (m.in. pełny zakres napięciowy wyrażony w voltach), które są dostępne w nagłówku (preamble). Jest to specjalna struktura danych zawierająca również informacje o konfiguracji pamięci rejestratora (np. ilość kanałów, segmentów) i parametrach pomiaru (np. częstość próbkowania). Uproszczony algorytm transmisji danych pomiarowych z rejestratora do komputera przedstawiono na rys. 4. Przesyłane dane są gromadzone w wyznaczonym obszarze pamięci komputera, po czym następuje wyliczenie charakterystycznych parametrów sygnału (głównie wartość średnia i amplituda), wyświetlenie ich na ekranie komputera i zapis danych pomiarowych do pliku.

Przesyłanie rozkazów programujących i danych pomiarowych odbywa się przy wykorzystaniu standardowych bibliotecznych funkcji i procedur interfejsowych dołączonych przez producenta interfejsu. Oprogramowanie jest pisane w języku C.

rys. 4 Algorytm transmisji danych pomiędzy TA11 a IBM PC

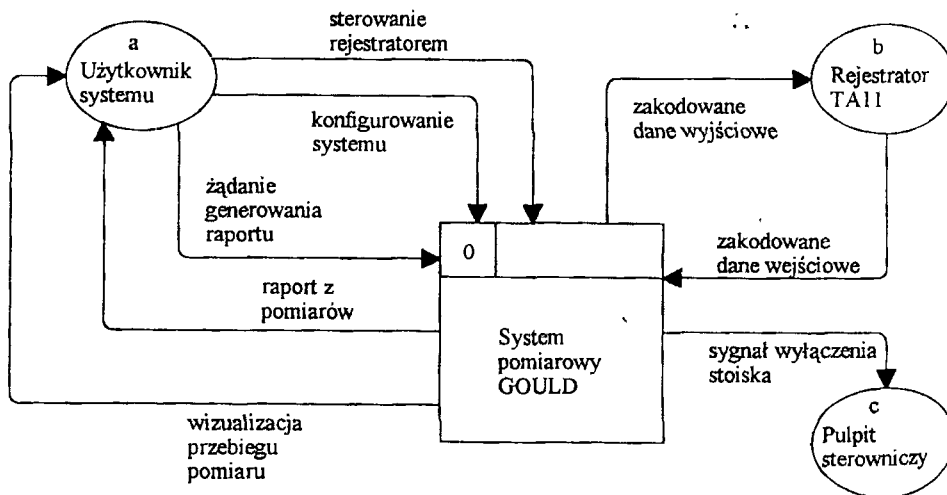
4. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU AUTOMATYCZNEJ KONTROLI PRACY STOISK BADAWCZYCH OPARTY NA REJESTRATORACH TA11

Opisywany system został zaprojektowany przy wykorzystaniu metodologii projektowania SSADM (structured System Analysis and Design - analiza i projektowanie strukturalne) [4]. Metodologia ta zakłada wykorzystanie funkcjonalne techniki DFD (Data Flow Diagram - diagram przepływu danych).

4.1 Cel systemu

Projektowany system zapewnia:

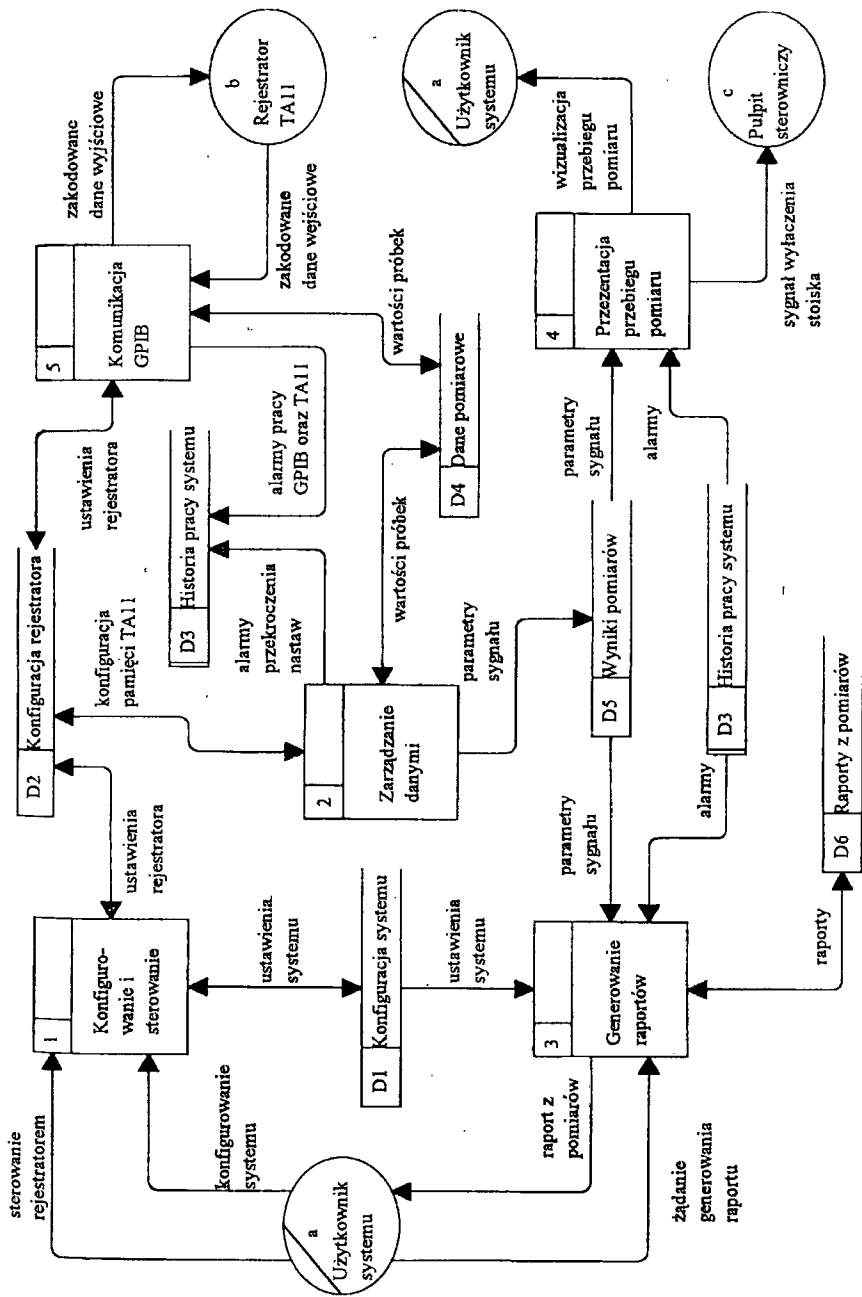
- współpracę z kilkoma rejestratorami TA11
- konfigurację oddzielnych testów pomiarowych i programowanie procesu pomiarowego, np. wykonanie pomiaru o żądanej konfiguracji co godzinę
- automatyczną kontrolę pracy stoisk badawczych w oparciu o kluczowe parametry rejestrowanych sygnałów napięciowych (wartość średnia, amplituda) i reagowanie na sytuacje awaryjne
- przeprowadzanie pojedynczych prób z ciągłym aktualizowaniem wyświetlanych na ekranie komputera wybranych parametrów sygnału
- generowanie raportów z przeprowadzonych pomiarów
- całkowitą zgodność formatów plików konfiguracyjnych i z danymi pomiarowymi z plikami istniejącymi (tworzonymi przez firmowe oprogramowanie firmy GOULD)
- elastyczność modułów oprogramowania w zależności od wymagań technologicznych (np. wykorzystanie innego systemu interfejsu)

Rys. 5 Diagram kontekstowy

4.2 Diagram kontekstowy

DFD wytycza granice systemu informatycznego. Składa się z następujących elementów: procesów (elementy systemu przetwarzające wejściowe strumienie danych na wyjściowe), obiektów zewnętrznych (obiekty nie należące do systemu, z którymi system wymienia informacje).

Rys. 6 Diagram systemowy DFD0

przepływy danych (elementy modelu procesów, opisujące przesyłanie danych między innymi elementami) oraz magazynów informacji (elementy systemu umożliwiające gromadzenie i przechowywanie danych). W systemie wyróżniono następujące obiekty zewnętrzne: użytkownik systemu (osoba obsługująca pomiary), rejestrator (zbieranie danych ze stoiska), pulpit sterowniczy (sterownik wyłączający napęd stoiska w przypadku awarii (np. złamanie próbki)). Model środowiska tworzonego oprogramowania przedstawiono na rysunku 5.

4.3 Systemowy diagram przepływu informacji DFD0

Integralnymi składnikami systemu są następujące moduły: zarządzanie danymi (obsługa danych pomiarowych, matematyczne procedury obróbki danych), konfigurowanie systemu, moduł komunikacji GPIB (zarządzanie interfejsem, dekodery rozkazów), przygotowanie raportów z pomiarów oraz prezentacja przebiegu pomiaru (kontrolowanie zgodności parametrów sygnału z wartościami zadanymi, prezentacja parametrów). Na przedstawionym diagramie systemowym DFD0 (rys. 6) widać wymienione moduły oraz przepływy (kierunek i rodzaj) informacji pomiędzy nimi.

5. PODSUMOWANIE

Korzyści wynikające z wprowadzenia tworzonego systemu monitorowania do kontroli pracy stoisk badawczych w „PZL-Świdnik S.A.”:

- dostosowanie możliwości rejestratora TA11 do specyfiki pomiarów wykonywanych w Wydziale Prób i Badań Stoiskowych, a co za tym idzie pełne wykorzystanie nowoczesnego sprzętu pomiarowego;
- ułatwienie obsługi stoisk badawczych;
- zwiększenie jakości prowadzonych prób;
- automatyzacja procesu badań i obróbki danych.

LITERATURA

- [1] Chojnacki Paweł: „System pomiarowy f-my Gould”, Dział Szkolenia Zawodowego i Lotniczego PZL-Świdnik S.A., Świdnik 1996
- [2] Fuglewicz Piotr, Stapor Katarzyna, Trojnar Andrzej: „CASE dla ludzi”; Lupus, Warszawa 1995
- [3] Winiecki Wiktor: „Organizacja komputerowych systemów pomiarowych”; Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1997
- [4] Surmacz Wiktor: „Współpraca oscyloskopu cyfrowego z komputerem klasy IBM PC”; „Pomiary Automatyka Kontrola” nr 10, 1990, strony od 199 do 200